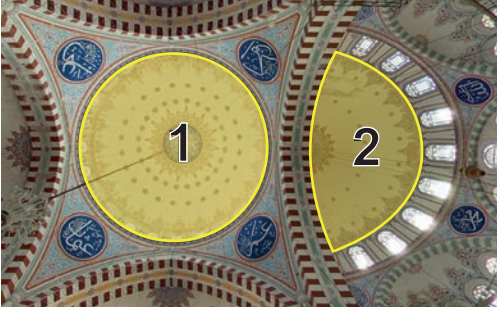

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

1. İslam dininin en temel esası olarak kabul edilen tevhid inancı, Allah'ın bir olduğuna, eşi ve benzerinin bulunmadığına ve sadece O'na ibadet edileceğine inanmak anlamlarına gelir. Müslümanların hayatının her alanına etki eden bu inancın mimarideki yansımalarını Mimar Sinan'ın inşa ettiği camilerde görmek mümkündür. Nitekim onun en büyük hayali, bir mekânı tam bir kubbe ile kapatarak cami mimarisini tevhide ulaştırmaktı. Bu amaçla yaptığı eserlerinde bunun denemelerini yaptı ve nihayet ustalık eserim dediği Selimiye Camii'nde bu amacına ulaştı.

Kubbe Çeşitleri:

Tam (ana) kubbe: Görselde 1 rakamı ile işaretlenmiş, yarım küre şeklindeki ana mekânı örten yapıdır.

Yarım kubbe: Görselde 2 rakamı ile işaretlenmiş, orta kubbenin ağırlığını yan duvarlara aktaran, dörtte bir küre biçimindeki örtü sistemlidir.

Buna göre aşağıdaki cami kubbelerinden hangisi Mimar Sinan'ın hedefine ulaştığı eserine aittir?

2. Kaşgarlı Mahmud, Divân-ü Lügâti't-Türk adlı eserine besmele, Allah'a hamd ve Hz. Peygambere övgüyle giriş yapmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) İslam dininden izler taşıdığıının
B) Alanında yazılmış ilk eser olduğunun
C) Edebî bir dille kaleme alındığıının
D) Dinî bir eser olduğunun

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

3.

Verilen görselde;

- I. hat,
- II. ebru,
- III. tezhip,
- IV. minyatür

sanat dallarından hangilerine yer verilmiştir?

- A) I ve II. B) I ve III. C) II ve IV. D) III ve IV.

4.

Görselde örneği verilen dua meydanı bir diğer adıyla dua kubbesi; 16. yüzyılda arasta, bedesten, çarşı gibi ticarî yerlerin merkezî konumunda inşa edilen yapılardır. Sabah namazında camide buluşan esnaf, namazdan sonra bu mekânda toplanır, kendi aralarından seçtikleri ilmîne güvenilir bir kişinin (duacı) önderliğinde doğruluk yemini ile helâl ve bereketli kazanç elde etmek için dua eder ve sonra dükkânlarını açardı.

Bu metinden dua kubbesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dinin etkisiyle ortaya çıkan mimari bir yapıdır.
- B) Ticaret ahlakının yerleşmesinde etkili olmuştur.
- C) Esnafın, ticari işlerini görüşüp karara bağladığı toplanma yeridir.
- D) Esnaf arasında birlik ve beraberliğin oluşmasına katkı sağlamıştır.

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

5.

MİMAR SİNAN

Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde görev yapan Mimar Sinan, yaptığı eserleriyle dünya tarihine adını yazdırdı.

1490
Kayseri'nin Ağırnas köyünde doğdu. Küçük yaşlarda mimarlığa ilgi duyan Sinan, devrinin mahir ustaları mahiyetinde **han, çeşme ve türbe inşaatlarında çalıştı.**

1526
Sefere çıkılan yerlerde farklı mimari yapıları gözlemledi. **Moldova** Seferi'nde, Prut Irmağı üstüne yaptığı bir köprüyle dikkatleri üstüne çekti.

1588
17 Temmuz 1588 tarihinde İstanbul'da vefat ettiğinde ardında yüzlerce mimari eser bıraktı.

1543-1575
1543-1548 arası **çıraklık eseri** olarak tanımladığı **Şehzade Mehmet Camii**'ni, 1551-1558 arasında kalfalık eseri olarak tanımladığı ve kendisine "Koca" ünvanını getiren **Süleymaniye Camii**'ni ve 1569-1575 arası **ustalık eseri** olarak tanımladığı **Selimiye Camii**'ni yapmıştır.

BAŞLICA ESERLERİ

CAMİLER
Süleymaniye Camii, İstanbul
Kılıç Ali Paşa Camii, İzmir
Mihrimah Sultan Camii, İstanbul (Üsküdar)
Selimiye Camii, Edirne
Rüstem Paşa Camii, İstanbul

MEDRESELER
Rüstem Paşa Medresesi, İstanbul
Semiz Ali Paşa Medresesi, İstanbul

KÜLLİYELER
Süleymaniye Külliyesi, İstanbul
Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi, İstanbul

DÂRÜLKURRALAR
Atik Valide Sultan Dârülkurrası, İstanbul
Hüsrev Kethüdâ Dârülkurrası, İstanbul

DÂRÜŞŞİFALAR
Süleymaniye Dârüşşifası, İstanbul
Haseki Sultan Dârüşşifası, İstanbul

TÜRBELEER
Şehzade Mehmet Türbesi, İstanbul
Kanuni Sultan Süleyman Türbesi, İstanbul

Verilen görselden Mimar Sinan ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dinî mimari alanındaki eserlerini zamanla geliştirmiştir.
- B) Dinî mimarının en büyük ustası kabul edilmiştir.
- C) Mimarının farklı alanlarında çalışmalar yapmıştır.
- D) Farklı şehirlerde eserler vermiştir.

6. "Allah" lafzı Türkçede, özellikle günlük konuşma dilinde değişik tonlamalar, ikilemeler ve tekrarlarla birçok duygu dile getirilirken sıklıkla kullanılır. Örneğin; şaşırma durumunda "Allah Allah!", hayret edildiğinde "Allah Allaah!", sevinç duyulduğunda "Allaaaaaaah!", bir şeyden korkulduğunda "Allahııııı!", düşmana saldırırken ise "Allah Allah Allah!" denir. Bu durum Türk insanının duygu ve inanç dünyasıyla ilgili fikir vermesi bakımından da önemlidir.

Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Dinî inançlar edebiyata ve sanata şekil vermiştir.
- B) Türkçeye diğer dillerden çok sayıda kelime girmiştir.
- C) Allah lafzı farklı duyguları ifade için kullanılmaktadır.
- D) Türkçede Allah lafzının bulunduğu atasözleri bulunmaktadır.

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

7.

Osmanlı Dönemi'nin önemli kültürel değerlerinden biri olan aşyanlar, görseldeki gibi kamu binaları ile anıtsal yapıların dış cephelerine serçe, kumru, güvercin gibi kuşların korunması ve barınması amacıyla inşa edilen mimari eserlerdir. Aşyanlar, yapıların hem rüzgârdan korunaklı hem de güneş alan cephelerine inşa edilirdi. Bu sayede kuş varlığının korunmasına katkıda bulunurdu.

Metinde sözü edilen geleneğin ortaya çıkmasında aşağıdaki hadislerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) "Kıyamet kopuyor olsa ve birinizin elinde bir fidan bulunsa, onu dikebilirse bunu hemen yapsın!"
- B) "...Siz yerdekilere merhamet edin ki göktekiler (Allah ve melekler) de size merhamet etsin."
- C) "Kim, (Allah rızası için) bir mescit yaparsa, Allah da ona (cennette) onun benzerini yapar."
- D) "Bir yetimi himaye eden kimseyle ben, cennette yan yana bulunacağız."

8. İslam dininin beden ve çevre temizliğine verdiği önemin bir sonucu olarak ortaya çıkan çeşitli mimari eserler vardır. Bu eserler modern su şebekelerinin olmadığı, suyun evlere kadar ulaşmadığı dönemlerde insanların hayatını kolaylaştırmıştır.

Buna göre;

- I. hamam,
- II. sebil,
- III. cami,
- IV. han

yapılarından hangileri sadece bu amaçla inşa edilmiştir?

- A) I ve II.
- B) I ve III.
- C) II ve IV.
- D) III ve IV.

9. Edirne'de bulunan Selimiye Camii, Mimar Sinan'ın önemli eserlerinden biridir. Bu caminin 31.25 metre çapındaki tek kubbesi Allah'ın tek olduğuna işaret eder. Benzer şekilde, caminin pencerelerinin beş kademeli oluşu İslam'ın beş şartını, Selimiye Külliyesi'ndeki toplam otuz iki kapı İslam'ın otuz iki farzını, arka minarelerde altı yolun olması imanın altı şartını temsil etmektedir.

Bu parçadan Selimiye Camii ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Külliyesinde arasta ve çarşı gibi yapılar bulunmaktadır.
- B) Mimari öğelerine dinî anlamlar yüklenmiştir.
- C) Edirne'nin merkezî konumunda inşa edilmiştir.
- D) Kubbeli dinî yapıların zirve eseri kabul edilmektedir.

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

10.

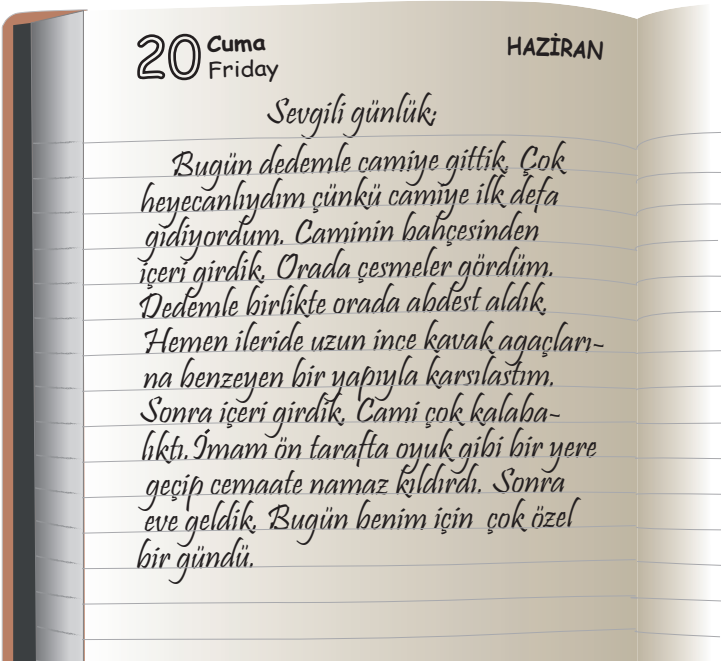

Görselde örnekleri verilen sadaka taşları Osmanlı döneminde oldukça yaygın olan bir çeşit yardım kumbarasıdır. Sadakayı verenle alanın birbirini görmemesini sağlayan bu taşlar ihtiyaç sahiplerinin kolaylıkla ulaşabilecekleri cami avluları, hastane, çarşı gibi yerlerde inşa edilirdi. Genellikle 20-40 cm kadar çapı, 1 veya 1,5 m kadar boyu olan bu taşların üst kısmında küçük bir oyuk bulunurdu. Bu oyuklara ihtiyaç sahiplerine yardıma bulunmak isteyen kişi para bırakırdı. Yardıma ihtiyacı olan da buralardan ihtiyacı kadar parayı alırdı. Böylece sadakayı verenin gurura kapılmasının, alanın ise incinmesinin önüne geçilmiş olurdu.

Bu metinden sadaka taşlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) "Bir elin verdiği diğer el görmesin!" hadisine uygun bir gelenektir.
- B) İhtiyaç sahibini rencide etmeyen bir yardım sistemidir.
- C) Bazı kimselerce yaşatılmaya devam edilmektedir.
- D) Toplum dayanışmasına katkı sağlamaktadır.

11.

Ahmet'in günlüğünde sırasıyla caminin bölümlerinden hangilerine değinilmiştir?

- A) Minare - Şadırvan - Mihrap
- B) Şadırvan - Minare - Minber
- C) Minare - Mihrap - Minber
- D) Şadırvan - Minare - Mihrap

12.

BUHÜRİZÂDE MUSTAFA İTRÎ
Türk Musikîsi Bestekârı
(ö. 1711)

- Şiirlerinde kullandığı İtrî mahlası ve Buhûrizâde lakabıyla tanınmıştır.
- Şairliği ve hattatlığının yanı sıra özellikle bestekârlığı ile bilinmektedir.
- Dinî musikiye yepyeni bir hava getiren İtrî'nin, özellikle segâh bayram tekberi ve salât-ı ümmiyesi, Müslümanlar arasında rağbet görmüş ve onun bu alanda tanınmasını sağlamıştır.
- Cami musikisi eseri olarak bestelediklerinde derin bir dindarlık duygusunu, diğer yapıtlarında ise, yoğun müzik cümleleri arasında beliren düşünceli ve düşündürücü bir tavrı benimsemiştir.
- Binin üzerinde bestelediği eserlerinden günümüze pek azı ulaşmış olsa da geride klasik Türk musikisi repertuarının en değerli eserleri kabul edilen büyük bir miras bırakmıştır.

Görselden hareketle Mustafa İtrî ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dinî musiki alanındaki eserleriyle tanınmıştır.
- B) Eserlerini türlerine göre farklı şekillerde bestelemiştir.
- C) Eserlerinin tamamı günümüze kadar ulaşmıştır.
- D) Klasik Türk müziğinin gelişmesinde önemli katkıları olmuştur.

13. Günde beş defa okunan ezanlar her namaz vakti için farklı makamlarda okunur. Örneğin sabah ezanının saba makamında, akşam ezanının ise segâh makamında okunması gelenek hâline gelmiştir.

Bu durum din ile aşağıdakilerden hangisi arasında etkileşim olduğunu gösterir?

- A) Musiki
- B) Mimari
- C) Edebiyat
- D) Örf ve âdet

14. İçinde Allah lafzının geçtiği, dua ve temenni gibi çeşitli duyguları ifade için kullanılan bazı kelime, ikileme veya cümleler Türkçede yaygın olarak kullanılmaktadır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi bir iş sonuçlanınca kullanılır?

- A) İnşallah!
- B) Evelallah!
- C) Alimallah!
- D) Elhamdülillah!

15.

“Benim sözlerimin temelinde bilgi vardır. Ey dost! Sen de gönlünü bilgi sahibi kişilere bağla. Mutluluğa giden yol bilgi ile bulunur. Mutluluğa ulaşabilmek için sen de bilgi edin.”

“Bilgili ile bilgisiz denk olur mu? Bilgili kişi varlığını belli eder. Bilgisiz hayatta olsa bile yitik sayılır. Bilgi sahibi kendi ölse de adı ölmez. Bilgisizin ise daha sağlığında bile adı unutulur.”

“Ey dost! Bilginin tadına ve zevkine ancak bilgi sahipleri varır. Şunu çok iyi bil ki âlimin değeri ancak bilgi sayesinde anlaşılır.”

“Bilgisize gerçek söz yavan gelir. Ona tavsiye yaramaz. Nice kırlı şeyler yıkamakla temizlenir de cahillik temizlenmeyecek kadar berbat bir kırdır.”

Edip Ahmed Yükneki
Atabetü'l-Hakâyık (Gerçeklerin Eşiği)

Bu ifadelerde aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Cahillerin hakikat karşısındaki tutumuna
- B) Mutluluğa hangi yolla ulaşılabacağına
- C) Bilginin insana değer kattığına
- D) Bilgiyi elde etme yollarına

16. İslamiyet'in etkisiyle gelişen Türk edebiyatının ilk ürünleri, ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar zamanında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yazılan eserlerin genel özellikleri şu şekildedir:

- İslamiyet öncesi kültür ile İslam kültürü birlikte görülür.
- Dilde Arapça ve Farsça sözcükler görülmeye başlar.
- Yeni Müslüman olan halka İslam'ı anlatma ve halkı eğitme amacı esas alınır.
- İnsanları hırs, kin, bencillik gibi özelliklerden uzaklaştırma ve bu sayede onlara doğruluk, sabır, cömertlik gibi davranışlar kazandırma çabası ön plandadır.

Bu metinden, İslami Türk edebiyatı ile ilgili,

- I. Dinin benimsenmesine katkısı olmuştur.
- II. Türkçenin gerilemesine sebep olmuştur.
- III. Eserlerde İslam tarihi ve peygamber kıssalarına yer verilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.
- B) Yalnız II.
- C) I ve III.
- D) II ve III.

5. Ünite: Çevremizde Dinin İzleri

17.

- I- Muharrem ayında aşure dağıtılması
- II- Çocuklara peygamber isimlerinin verilmesi
- III- Günde beş vakit namazın kılınması
- IV- Ölen birisi için mevlit okunması
- V- Ramazan ayında oruç tutulması

Verilenlerden hangileri dinin etkisi ile ortaya çıkan örf ve âdetler arasında yer alır?

- A) I - II - IV B) I - III - V C) II - III - IV D) III - IV - V

18. Hz. Süleyman'ın Allah'a duası:

"...Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya sevk et ve beni rahmetinle iyi kullarının arasına kat!"

(Neml suresi, 19. ayet)

Bu ayetten hareketle Hz. Süleyman ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Özü sözü bir olan güvenilir bir insandır.
B) Allah'ın mesajlarını bildirmekle görevlidir.
C) Allah'ın, kendisinden razı olmasını istemektedir.
D) Hz. Davud'un soyundan gelen bir peygamberdir.

19.

Ey! Semâvî dinlerin, dünyadaki beşiği;
Ey! Mîrâc'a açılan, kapıların eşiği..
Sen ki; Mescid-i Aksâ, sen ki; tevhîd simgesi,
Sahâbe-i Kirâm'ın namazda ilk kıblesi..

Bu dizelerde, Mescid-i Aksâ ile ilgili;

- I. Hz. Süleyman zamanında inşa edildiği,
- II. Birçok din için önemli bir mekân olduğu,
- III. Çevresinin mübarek kılındığı

bilgilerinden hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve II. D) II ve III.

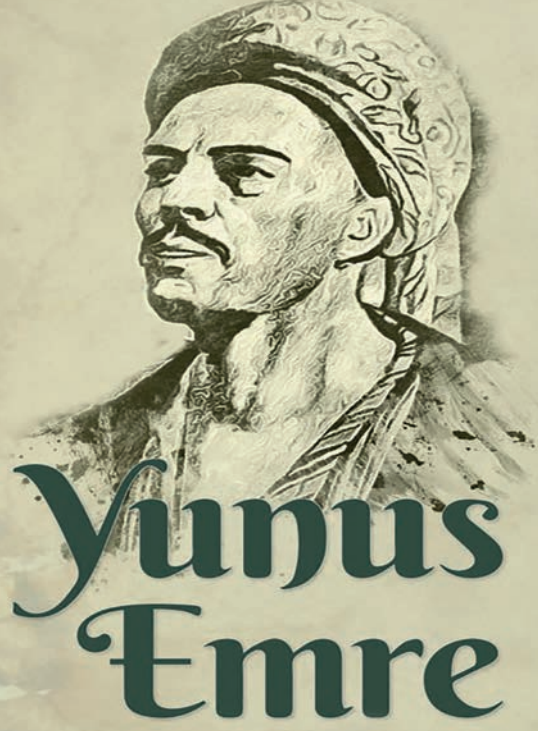
20.

Türk şiirinin önemli temsilcilerinden birisi olarak gösterilen büyük düşünür, tasavvuf ve halk şairi

- Kesin doğum tarihi bilinmemekle birlikte **13. yüzyılda** yaşadığı kabul ediliyor.
- Anadolu ereni **Tapduk Emre'nin dergâhında** hocası Yunus'a '**Bizim Yunus**' adını verdi.
- Çağının düşünüş biçimini ve kültürünü **konusulan dille, yalın, akıcı bir söyleyişle** dile getirerek Anadolu'nun manevî hayatında derin izler bıraktı.
- Şiirleri daha söylenip yazıldığı tarihten itibaren ezberlenip okunmaya başlayarak, abdallar ve dervişler vasıtasıyla **Anadolu ve Rumeli coğrafyasına** yayıldı.
- Dilden dile dolaşan şiirleri, **İslam'ın geniş kitlelere ulaşmasında** ve öğretilerinin anlaşılıp yaşanmasında son derece etkili oldu.
- Yazdığı şiirleriyle **Türkçeyi bir aşk ve mana dili haline getirerek** Türkçenin gelişmesinde etkili olmuştur.

ESERLERİ

"Risaletü'n-Nushiyye"
"Divan"

Birçok özelliği ile Mevlana'ya benzeyen büyük Türk düşünürü; **İslam'ın sabır, kanaat, hoşgörü, cömertlik, iyilik, fazilet** değerlerinin kazanılmasına yönelik telkinleriyle yüzyıllardır **insanlığa ışık saçıyor**, öğütleriyle yol gösteriyor.

Bu görselden Yunus Emre ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Eserleri İslam'ın yayılmasında etkili olmuştur.
- B) Çalışmalarıyla Türkçenin zenginleşmesine katkı sağlamıştır.
- C) İslami Türk edebiyatının en önemli temsilcisi kabul edilmiştir.
- D) İslam'ın ahlak ilkelerinin benimsenmesinde etkin rol oynamıştır.

21. İslam'ın etkisiyle dile girmiş cennet, cehennem, ezan, dua, namaz, günah, sevap gibi kelimeler günlük konuşmalarda sıkça kullanılır. Bu dinî ifadeler aynı zamanda deyim ve atasözlerinde de yer alır.

Aşağıdaki atasözlerinden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilebilir?

- A) Tavuk gelen yerden yumurta esirgenmez.
- B) Dağ başından duman eksik olmaz.
- C) Kaynayan kazan kapak tutmaz.
- D) Zahmetsiz rahmet olmaz.

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.